

СТАНОВИЩЕ

от д.ф.н. Диана Петрова Иванова
професор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование: **2. Хуманитарни науки**; професионално направление. **2.1. Филология** (Славянски езици – Сравнителна граматика на славянските езици). В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 92 от 18.11.2022 г. и в интернет-страницата на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) за нуждите на катедрата по Славистика към Филологическия факултет на ПУ като единствен кандидат участва Лилия Драгомирова Иванова от същия университет.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Документите и материалите, представени от Лилия Иванова, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. По обем и проблематика публикациите отговарят на профила на конкурса и на изискванията за академичната длъжност ‘доцент’. Кандидатката в конкурса е депозирала достатъчен брой научни трудове, публикувани след придобиване на ОНС ‘доктор’.

Със заповед на ректора на Пловдивския университет № РД 21-52 от 16.01 2023 година съм определена за член на научното жури в ПУ по област на висше образование **2. Хуманитарни науки**; професионално направление **2.1. Филология (Славянски езици – Сравнителна граматика на славянските езици)**.

Представените от кандидатката комплект с материали на хартиен и електронен носител включва следните документи: по процедурата за присъждане на акад. длъжност ‘доцент’ и за научноизследователска работа.

Л. Иванова е приложила общо 22 научни труда, с които участва в обявения конкурс – две книги, като първата е преработено издание на дисертационния ѝ труд, а втората е монография, обсъдена на разширен катедрен съвет от 14.10.2022 г., и 20 статии, издадени в научни сборници и периодични издания. Всички те са публикувани в авторитетни научни издания и отразяват интересите на авторката в областта на сравнителната граматика на славянските езици и съпоставителното езикознание.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Д-р Лилия Иванова следва в ПУ (1997 – 2002) и завършва висшето си образование като магистър по славянска филология (с профил полски език). От 2003 – 2006 г. е редовен докторант по Сравнителна граматика на славянските езици. През 2008 г. защитава дисертационен труд на тема: „Плусквамперфектът в българския и полския език (с особен оглед на българския и полския език“ и постъпва в катедрата по Славянска филология (понастоящем *Славистика*) като асистент, а от 2011 г. е главен асистент. От 2019 г. освен в ПУ Л. Иванова преподава като хоноруван преподавател по български език и на чуждестранни студенти в

Департамента по езиково и специализирано обучение в Медицинския университет – Пловдив.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Л. Иванова води лекции и упражнения по Сравнителна граматика на славянските езици (Българска и Руска филология), лекции по Историческа граматика на полския език и съвременен полски език и Увод в славянската филология (Славистика). Подготвила е теоретични курсове по фонетика и морфология на съвременния полски език, както и нови лекционни курсове и семинарни упражнения за факултативни дисциплини. Кандидатката проявява интерес и към лингвистичната прагматика, методиката на чуждоезиковото обучение и преподаването на българския език като чужд.

Участва в работни комисии в катедрата и факултета и в национален проект за въвеждане на бизнеса в образованието (2013–2014 г.). Съставител и редактор е на сборника „Славистиката – пътища и перспективи“. Била е и рецензент на статии, подготвяни за печат в Научните трудове на ПУ, член на различни комисии, свързани с образователния процес и е подготвила е 11 дипломанта по славистика. Добър атестат за специализираната подготовка на Л. Иванова са участията ѝ в национални и международни научни форуми и публикациите ѝ в авторитетни научни издания. Представените дейности показват, че кандидатката има богат професионален опит и достатъчно научни трудове, притежава необходимите компетенции на преподавател и изследовател и профилът ѝ напълно отговаря на изискванията на обявения конкурс.

Научна и научно-приложна дейност на кандидатката

Изследователското поле на кандидатката е в областта на сравнителната граматика на славянските езици и в обявения конкурс тя участва с публикации върху тази проблематика, като най-значимият труд сред тях е монографията „Семантични и функционални особености на темпоралните наречия в българския език в съпоставка с полския“ (2023), на която ще спрем вниманието си.

Съдържанието на книгата е добре структурирано съобразно с разглежданите конкретни теми и подтеми. В **увода** е изнесена аргументация за избора и актуалността на темата, а именно липсата на пълно проучване на темпоралните наречия. Проблематиката, макар позната и разглеждана в научната литература, не е изследвана цялостно и задълбочено и авторката си поставя задачата да ѝ посвети настоящия монографичен труд в систематизиран и обобщен вид. Посочва се обекта на изследването – „функционално-семантичните особености на наречията за време в българския език като група лексеми, изпълняващи ролята на лексикални модификатори в периферията на функционално-семантичното поле *темпоралност* в съпоставка с полския език“ (с. 9). Централно място на изследването е функционално-семантичният анализ на избрана група темпорални наречия в приглаголна употреба и тяхната роля за изразяване на темпорални отношения в българския език и съответствията им в полския език. В увода се уговарят и използваните в труда термини и понятия (*темпорална адвербиалност, време, темпоралност* и др.).

Целите на изследването са:

- да се определи и обобщи ролята на темпоралните наречия в граматичната система на българския език в съпоставка с полския;
- темпоралните наречия да се представят като единна система от значения в полето на темпоралната адвербиалност, проявяващи се в периферията на категорията темпоралност.

- да се анализират семантиката и функциите на избрана група лексикални модификатори, функциониращи в различни микрополета на темпоралната адвербиалност.

С оглед на поставените цели точно и ясно са формулирани и изпълнени съответните задачи.

Методи на изследване. Избрани са подходящи за изследването методи: съпоставителен и полски (свързан с функционално-семантично поле – ФСП), съпроводени със системно-семантичен, лексикографски, компонентен и прагматичен анализ.

В първа глава се разглеждат теоретични въпроси, свързани с наречията като част на речта и се прави обстоен преглед на **наречията за време** в българската и полската езиковедска литература. Проследява се подробно мястото на наречието сред останалите части на речта в голям темпорален отрязък – от най-ранните до съвременните граматика, а също и диференциалните му черти в морфологично, синтактично и семантично отношение (1. като неизменяема част, 2. самостоятелна дума, 3. дума, означаваща най-общо признак.). В широк план и според определени критерии, прилагани в научната литература, се разглеждат видовете наречия за време, като особено внимание се отделя на делението им *по значение*.

Във **втора глава** се предлага подробна **класификация на семантичните типове темпорални наречия** в българския език в съпоставка с полските наречия за време, разглеждани като отделна подсистема, наречена *темпорална адвербиалност*, а самите наречия като основни лексикални модификатори в периферията на функционално-семантичното поле *темпоралност*. Наблюдението на авторката върху отделните лексеми в семантичен план води до констатацията ѝ за тяхната нееднородност. Въз основа на това тя представя обобщена класификация на темпоралните наречия в две големи микрополета: първото, т.нар. от авторката *чисто темпорални наречия*, отговарящи на въпроса *кога?*), а второто микрополе е на наречията, които носят обща информация за времето или представят по-абстрактно признаците, свързани с времето. Определено това е принос в изследването, тъй като коригира някои констатации в предходни изследвания по този въпрос и прецизира групирането на темпоралните наречия.

Трета глава е с теоретико-приложен характер, в която авторката прави обстоен функционално-семантичен анализ на избрана група лексикални темпорални модификатори в българския език в съпоставка с полските им еквиваленти, напр.: *сега* и *тогава* спрямо полските *teraz* и *wtedy*; *някога* и *веднъж* спрямо *raz*, *kiedyś*, *niegdyś* и т.н.

Монографията „Семантични и функционални особености на темпоралните наречия в българския език в съпоставка с полския“ е първото съпоставително монографично изследване на семантиката и функцията на темпоралните наречия в българския и полския език, представени като единна система, функционираща в периферията на широко възприетото функционално-семантично поле на темпоралността. Л. Иванова е използвала достатъчен брой източници (български и полски) за ексцерпция, което позволява да се направят съответните обективни изводи. Добре познава предходни проучвания по дадената проблематика, надгражда и внася свои научни тези и приноси в съпоставителното езиковедско и сравнителната граматика на славянските езици. Посочените от авторката приноси са обективни и отразяват резултатите от проучването. Библиографската ѝ осведоменост е на високо равнище, специализираната литература от български и чуждестранни автори по разглежданата проблематика е използвана уместно, интерпретирана е по подходящ начин, а на места и с обоснована критика.

Книгата завършва със **заключение**, в което в обобщен вид се представят най-важните изводи и приносите на изследването. Част към основния текст са приложените два индекса на използваните темпорални модификатори за българския и за полския език, които са полезни като източник на информация в практически аспект. Посочени са списъците на ексцерпирани български и полски източници, както и на цитираната в изследването научна литература.

Другата, също така успешно подготвена и отпечатана книга на основата на дисертационния ѝ труд е „Плусквямперфектът в българския и полския език“ (2023), е посветена на проблеми, свързани със семантиката и функциите на плусквямперфекта в българския език и неговите функционално-семантичните еквиваленти в полския език. Статиите извън основната проблематика разкриват интересите на авторката както в езиковедската теория, така и в прагматиката. Резултатите от изследването могат да се използват в нови проучвания в областта на българското и славянското езикознание. Тази част от научната продукция на авторката също заслужават висока оценка поради актуалността на разглежданите въпроси, задълбочения анализ и приносния им характер, за което свидетелстват и цитиранията им в научната литература.

4. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки и препоръки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за оценка трудове (две монографии и 20 статии) съдържат **научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката** и отговарят на изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Резултатите от изследванията показват, че кандидатката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения. Поради гореизложеното убедено давам своята **положителна оценка** на постигнатите резултати и приноси, представени от рецензираните по-горе изследвания, и препоръчам на научното жури да изготви доклад с предложение до факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на д-р Лилия Добромирова Иванова на академичната длъжност ‘**доцент**’ на ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: **2. Хуманитарни науки**; професионално направление **2.1. Филология** (Славянски езици – Сравнителна граматика на славянските езици).

20.02.2023. г.

Изготвила становището:

Проф. д.ф.н. Диана Иванова